

IRENA PULAK
MARTYNA SZCZOTKA
KATARZYNA SZEWCZUK

RODZICE
PARTNERAMI
NAUCZYCIELA
(W) EDUKACJI
PRZEDSZKOLNEJ
DZIECKA

WYDAWNICTWO NAUKOWE
AKADEMII IGNATIANUM W KRAKOWIE
KRAKÓW 2019

Spis treści

Wstęp	7
--------------------	---

ROZDZIAŁ I

Podstawowe założenia funkcjonowania przedszkoli (<i>Martyna Szczotka</i>) ...	11
1.1. Polityka oświatowa państwa a rozwój wychowania przedszkolnego w Polsce	11
1.2. Podstawy prawne funkcjonowania przedszkoli w Polsce	16
1.3. Funkcje, cele i zadania placówek przedszkolnych	29
1.4. Organizacja środowiska przedszkolnego	40
1.5. Kompetencje nauczyciela wychowania przedszkolnego	48

ROZDZIAŁ II

Uwarunkowania współpracy z rodzicami (<i>Katarzyna Szewczuk</i>)	57
2.1. Podstawy prawne regulujące współpracę pomiędzy przedszkolem a rodzicami	58
2.2. Współpraca przedszkola ze środowiskiem rodzinnym	67
2.3. Zasady kształtowania relacji społecznych nauczycieli i rodziców	75
2.4. Formy współpracy przedszkola z rodzicami	84
2.5. Współpraca nauczycieli i rodziców w świetle wyników wybranych badań	92

ROZDZIAŁ III

Współpraca przedszkoli z rodzicami w świetle badań (<i>Irena Pulak</i>)	101
3.1. Metodologiczne założenia badań własnych	101
3.2. Udział rodziców w decyzyjności pracy przedszkola	108
3.3. Przepływ informacji pomiędzy nauczycielami a rodzicami	115
3.4. Nastawienie nauczycieli przedszkola względem rodziców	126
3.5. Zaangażowanie rodziców w działalność przedszkola	137

ZAKOŃCZENIE

Wnioski i postulaty	145
Decyzyjność rodziców w kwestiach związanych z organizacją pracy przedszkola.	145
Przepływ informacji między nauczycielami a rodzicami	146
Nastawienie nauczycieli przedszkola względem rodziców	148
Zaangażowanie rodziców w działalność przedszkola	150
Postulaty	152
Bibliografia	155
Spis tabel i wykresów	163
Summary: Parents as Partners of Teachers in the Child's Preschool Education	165

Wstęp

Znaczenie współpracy między środowiskiem rodzinnym a instytucjami edukacyjnymi było i jest przedmiotem wielu badań o charakterze teoretycznym oraz praktycznym. Przedszkole – obok rodziny – jest drugim, najważniejszym i najbliższym dziecku środowiskiem, któremu powinien przyświecać jeden cel: rozwój i dobro młodego człowieka. Dziś już nie ulega wątpliwości, jak ważne są lata przedszkolne w dalszym życiu dziecka, w jego postępkach w nauce szkolnej, w budowaniu kariery zawodowej, w tworzeniu sieci relacji społecznych. Większość rodziców jest żywo zainteresowanych tym, by swojemu dziecku zapewnić jak najlepsze warunki rozwoju. Z tego też powodu interesują się tym, co dzieje się w przedszkolu. W literaturze coraz częściej można spotkać określenie rodziców jako sprzymierzeńców w wychowaniu. Jest to taka forma współlistnienia, w której nauczyciele i rodzice starają się być razem po jednej stronie – po stronie dziecka. Partnerskie relacje łączące nauczycieli i rodziców polegają na przyznaniu, że przysługują im niemal równorzędne prawa i obowiązki w ramach podejmowanej współpracy. Takie prawdziwe partnerstwo zaczyna się wtedy, gdy rodzice i nauczyciele obdarzają się zaufaniem, serdecznością, szacunkiem, zrozumieniem, akceptacją, gdy są skłonni do dialogu i podjęcia trudu wzajemnego uczenia się. Wsłuchując się w indywidualne potrzeby dziecka, gotowi są porzucić osobiste ambicje i roszczenia na rzecz wspólnego bycia z dzieckiem i dla dziecka.

Współczesny system edukacji, w stopniu większym niż dotychczas, zachęca rodziców do czynnego udziału w życiu placówek oświatowych oraz do utrzymywania poprawnych relacji z nauczycielami. Wzrasta także świadomość nauczycieli o potrzebie podejmowania działań w kierunku podmiotowego traktowania rodziców i ich roli w procesie wychowania i kształcenia

dziecka. Wymaganie „Rodzice są partnerami przedszkola”¹ należy do jednych z najbardziej kluczowych oczekiwań państwa wobec przedszkoli. Wymagania te stanowią zbiór uznanych przez państwo najważniejszych działań i kierunków, które powinna realizować placówka. Bez partnerstwa i współpracy między domem i przedszkolem nie zbudujemy nowoczesnego społeczeństwa, którego członkowie są świadomi swoich praw i mają pozytywne doświadczenia związane ze współpracą z najbliższym otoczeniem i podejmowaniem odpowiedzialności. Przedszkole jako instytucja społeczna, w której każda ze stron ma możliwość głosu i wpływu na decyzje, powinno zachęcać rodziców do działania i współpracy, gdyż nic tak nie mobilizuje do działania, jak poczucie posiadania wpływu na otaczającą rzeczywistość.

Zarówno zmieniające się uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, zwiększenie świadomości rodziców, jak również znaczna konkurencyjność na rynku edukacyjnym, powodują, że coraz częściej jest poruszany temat poprawy jakości współpracy. Budowanie wspólnej płaszczyzny działania, a następnie podejmowanie określonych działań mających na celu utrzymanie prawidłowych relacji, stanowiło inspirację do napisania niniejszej publikacji.

Dwa pierwsze rozdziały pracy mają charakter teoretyczny. W rozdziale pierwszym poruszone zostały zagadnienia dotyczące przemian w teorii i praktyce wychowania przedszkolnego w Polsce, omówiono prawne uwarunkowania funkcjonowania przedszkola, ukazano współczesne funkcje, cele placówek przedszkolnych oraz wynikające z nich zadania, a także sposób organizacji przestrzeni przedszkolnej. W ostatnim podrozdziale zostały przedstawione refleksje na temat specyfiki zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego. Jego osobowość, kompetencje, autorytet oraz postawa ideowo-moralna odgrywają decydującą rolę w procesie wychowania i kształcenia dziecka w wieku przedszkolnym.

Podstawy prawne regulujące współpracę pomiędzy przedszkolem a rodzicami stanowią treść rozdziału drugiego. Ukazano w nim również znaczenie zjawiska współpracy dla trzech biorących w niej udział podmiotów: nauczycieli, rodziców i dzieci. Zaprezentowano zasady budowania relacji partnerskich, formy współpracy, a także opisano wybrane badania dotyczące oczekiwań rodziców względem placówek przedszkolnych.

1 Rozporządzenie MEN z dnia 29 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek, Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949).

Rozdział trzeci, ostatni, poświęcono omówieniu najważniejszych założeń metodologicznych. Celem badań uczyniono zadanie dotyczące pozyskania opinii rodziców dzieci w wieku przedszkolnym na temat przebiegu i jakości współpracy przedszkola z rodzicami w różnych, istotnych aspektach dotyczących tego procesu. Składają się na nie osobiste doświadczenia w zakresie przepływu informacji, podmiotowe traktowanie i współpraca z nauczycielami i całym personelem przedszkola oraz stopień reprezentacji interesów rodziców w działaniach podejmowanych w ramach pracy przedszkola. Na tej podstawie wysunięto wnioski oraz postulaty mające na celu doskonalenie współpracy zarówno przedszkoli publicznych, jak i niepublicznych ze środowiskiem rodzinnym.

Ustalenia przedstawione w pracy nie mają charakteru wyczerpującej prezentacji, naszym zamierzeniem było wprowadzenie do problematyki, która jest niezmiennie istotna w planowaniu procesu kształcenia dzieci przedszkolnych. Wiele kwestii jedynie zasygnalizowano, wymagają one zarówno rozwinięcia teoretycznego, jak i poszerzenia analiz empirycznych ilościowych i jakościowych.

Bardzo serdecznie dziękujemy Pani Profesor Barbarze Surmie za udział w organizacji badań oraz życzliwe uwagi i cenne wskazówki, które były pomocne w trakcie przygotowywania tej publikacji.

Na końcowy kształt tej pracy miały także znaczący wpływ wnikliwe opinie otrzymane od Pani Profesor Jolanty Andrzejewskiej oraz Pani Profesor Joanny Sosnowskiej, które były recenzentkami niniejszej publikacji. Przekazane komentarze i sugestie przyczyniły się w znacznym stopniu do ulepszenia książki. Chciałybyśmy bardzo podziękować Im za okazaną przychylność i wartościowe porady.

Składamy również wyrazy wdzięczności nauczycielom wychowania przedszkolnego oraz rodzicom, którzy zgodzili się wziąć udział w badaniach, oraz studentkom pedagogiki za zaangażowanie w realizację badań.

Irena Pulak
Martyna Szczotka
Katarzyna Szewczuk

Bibliografia

- Adamek I., *Nauczyciel w sytuacji zmian zachodzących w edukacji*, [w:] *Edukacja małego dziecka. Przedszkole – przemiany instytucji i jej funkcji*, red. E. Ogrodzka-Mazur, U. Szuścik, A. Minczanowska, t. 8, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2015.
- Andrzejewska J., *Elastyczna przestrzeń uczenia się dziecka*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2018, T. XXXVII, z. 1.
- Andrzejewska J., *Samokształcenie nauczycieli wychowania przedszkolnego wobec wyzwań i zagrożeń XXI wieku*, [w:] *Edukacja przedszkolna na przełomie tysiącleci – wybrane zagadnienia*, red. S. Guz, Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2001.
- Badanie 6- i 7-latków – rok szkolny 2012/2013*, red. R. Kaczan, P. Rycielski, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014.
- Bałachowicz J., *Style działań edukacyjnych nauczycieli. Między uprzedmiotowieniem a podmiotowością*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Warszawa 2009.
- Bałachowicz J., *Szkoła jako przestrzeń budowania przyszłości*, [w:] *Zrozumieć uczenie się. Zmienić wczesną edukację*, red. J. Bałachowicz, A. Korwin-Szymanowska, E. Lewandowska, A. Witkowska-Tomaszewska, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2017.
- Banasiak M., *Współpraca rodziców ze szkołą w kontekście reformy edukacji w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2013.
- Bauer S., *What Qualities Should Preschool Teachers Have?*, <http://www.tutortime.co.id/curriculumfile/Teachers-role.pdf> (dostęp: 23.03.2014).
- Bilewicz-Kuźnia B., *Zabawa w koncepcji pedagogicznej Tiny Bruce, Zabawa i zabawka. Konteksty, wartość, znaczenia*, red. B. Bilewicz-Kuźnia, Wydawnictwo Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017.
- Brańska E., *Jakie programy w edukacji przedszkolnej?*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2009, nr 8.
- Brudniak A., *Wychowawca – dziecko – rodzice w przestrzeni wychowania przedszkolnego*, [w:] *Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna w dobie przemian*, red. M. Chrost, A. Królikowska, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014.

- Bulera M., K. Żuchelkowska, *Edukacja przedszkolna z partnerskim udziałem rodziców*, Akapit, Toruń 2006.
- Colker L. J., *Twelve characteristics of Effective Early Childhood Teachers*, https://www.naeyc.org/files/yc/file/200803/BTJ_Colker.pdf (dostęp: 3.03.2014).
- Day Ch., *Nauczyciel z pasją. Jak zachować entuzjazm i zaangażowanie w pracy*, przeł. T. Kościuczuk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008.
- Duraj-Nowakowa K., *Nauczyciel: kultura – osoba – zawód*, Wydawnictwo WSU, Kielce 2000.
- Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, red. T. Pilch, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999.
- Europejska Karta Praw i Obowiązków Rodziców, <http://rodzicwedukacji.pl/europejska-karta-praw-i-obowiazkow-rodzicow>, (dostęp: 6.08.2018).
- Ferenz K., *Współczesne funkcje przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 1999, nr 4.
- Frączek Z., B. Lulek, *Wybrane problemy pedagogiki rodziny*, WUR, Rzeszów 2010.
- Gajewska G., *Współdziałanie pedagogów z rodzicami w procesie opieki, wychowania i kształcenia młodzieży. Fikcja czy rzeczywistość*, [w:] *Teoretyczno-metodyczne aspekty wychowania młodzieży a warsztat pedagoga*, G. Gajewska, A. Szczęśna, A. Doliński, PEKW „GAJA”, Zielona Góra 2002.
- Gańko T., R. Skoczowska, *Ewaluacja wewnętrzna efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej przedszkola*, „Meritum” 2010, nr 3.
- Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, Laurum, Warszawa 2009.
- Gawel-Luty E., *Optymalizacja współdziałania nauczycieli klas początkowych z rodzicami uczniów*, WSP w Słupsku, Słupsk 1992.
- Grochowalska M., Sajdera J., *Podstawa programowa wychowania przedszkolnego jako wyraz oczekiwań MEN wobec dzieci i nauczycieli. Głos w sprawie reformy oświaty w Polsce*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2017, nr 1.
- Grzeszkiewicz B., *W poszukiwaniu wzoru nauczyciela wychowania przedszkolnego*, [w:] *Kompetencje nauczyciela wychowawcy*, red. E. Koziół, Wydawnictwo Humanistyczno-Społeczne, Zielona Góra 2002.
- Grzeszkiewicz B., *Wychowanie przedszkolne w reformie edukacji*, [w:] *Spółeczna troska o dziecko w XX wieku*, red. J. Wilk, t. 3, Katedra Pedagogiki Rodziny KUL, Lublin 2003.
- Gulińska-Grzeluska D., *Kompetencje nauczyciela przedszkola*, [w:] *Nauczyciel. Rozwój zawodowy i kompetencje*, red. E. Przygońska, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010.
- Guz S., *Edukacja przedszkolna w okresie przemian*, WSPTWP, Warszawa 1996.
- Hadrian H., *Oczekiwania rodziców*, „Wychowanie w Przedszkolu” 1997, nr 2.
- Holdys A., *Pro-rodzinny program działalności przedszkola*, „Management w Przedszkolu” 2011, nr 4.

- Janeczek K., Z. Ostrach, *Organizacja środowiska przedszkolnego*, [w:] *Praca przedszkola. Wybrane zagadnienia teoretyczne, praktyczne i organizacyjne*, red. Z. Ostrach, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2016.
- Kalinowska-Witek B., *Pożyteczne czy szkodliwe? Porady w czasopiśmie „Bluszcz” z przełomu XIX i XX wieku dotyczące wyboru zabaw i zabawek*, [w:] *Zabawa i zabawka. Konteksty, wartość, znaczenia*, red. B. Bilewicz-Kuźnia, Wydawnictwo Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017.
- Kałuba-Korczek A., *Oczekiwania rodziców wobec przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2017, nr 7.
- Kamińska-Juckiewicz M., *Zmiany programowe w edukacji przedszkolnej – tendencje i oczekiwania*, „Nowa Szkoła” 2010, nr 10.
- Karbowniczek J., *Założenia metodyczne pracy pedagogicznej w przedszkolu*, [w:] *Podstawy pedagogiki przedszkolnej z metodyką*, red. J. Karbowniczek, M. Kwaśniewska, B. Surma, Wydawnictwo WAM, Kraków 2011.
- Karbowniczek J., *Z historii wychowania przedszkolnego*, [w:] *Podstawy pedagogiki przedszkolnej z metodyką*, red. J. Karbowniczek, M. Kwaśniewska, B. Surma, Wydawnictwo WAM, Kraków 2011.
- Karczeńska J., *Placówki wychowania przedszkolnego, ich organizacja i funkcjonowanie*, [w:] *Wybrane zagadnienia z pedagogiki przedszkolnej*, red. E. Żyzik, Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, Kielce 2009.
- Karta Praw Rodziny, http://www.srk.opoka.org.pl/srk/srk_pliki/karta.htm (dostęp: 7.08.2018).
- Karwowska-Struczyk M., *Co rodzice myślą o przedszkolu*, „Wychowanie w Przedszkolu” 1994, nr 2.
- Karwowska-Struczyk M., *Rodzice w przedszkolu – balast czy koło ratunkowe?*, [w:] *Środowiskowe i językowe konteksty edukacji dziecka w rodzinie, przedszkolu i szkole*, red. E. Jaszczyżyn, J. Z. Górnikiewicz, OMEP, Warszawa 2013.
- Kasacova B., *Edukacja dzieci w wieku przedszkolnym. Wybrane problemy teoretyczne i praktyczne*, Wydawnictwo UŚ, Katowice 2007.
- Kawula S., *Człowiek w relacjach socjopedagogicznych. Szkice o współczesnym wychowaniu*, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń 1999.
- Klim-Klimaszewska A., *Pedagogika przedszkolna. Nowa podstawa programowa*, Instytut Wydawniczy Erica, Warszawa 2010.
- Klus-Stańska D., *Dezintegracja tożsamości wiedzy jako proces i efekt edukacji wczesnoszkolnej*, [w:] *(Anty)edukacja wczesnoszkolna*, red. D. Klus-Stańska, Oficyna Wydawnicza Impuls, Warszawa 2015.
- Konarzewski K., *Jak uprawiać badania oświatowe. Metodologia praktyczna*, WSiP, Warszawa 2000.
- Konarzewski K., *Podstawa programowa ponad podziałami*, „Dyrektor Szkoły” 2005, nr 3.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, 2 kwietnia 1997, rozdział II, art. 48.

- Kozioł E., *Współpraca szkoły z rodziną w świadomości nauczycieli i rodziców*, [w:] *Edukacja w przebiegu życia: od dzieciństwa do starości*, red. M. Kowalski, A. Olczak, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.
- Kupisiewicz Cz., *Dydaktyka*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012.
- Kupisiewicz Cz., *Szkolnictwo w procesie przebudowy. Geneza i kierunki reform oświatowych 1945–1995*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 1996.
- Kwaśniewska M., Zyzik E., *Pedagogika przedszkolna – doświadczenia i aktualne tendencje rozwoju*, [w:] *Edukacja elementarna jako strategia zmian rozwojowych dziecka*, red. H. Sowińska, R. Michalak, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2004.
- Kwiatkowska H., *Pedeutologia*, WAIp, Warszawa 2008.
- Kwieciński Z., *O reformie oświaty: powyrównywać, co różnicować, czego najbardziej potrzeba. Głos w dyskusji*, [w:] *Problemy doskonalenia systemu edukacyjnego w Polsce*, red. H. Moroz, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2008.
- Leżańska W., *Przedszkole jako środowisko wychowania estetycznego*, WSiP, Warszawa 1990.
- Lubowiecka J., *Funkcje i zadania współczesnego przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2006, nr 1.
- Lubowiecka J., *Szanse edukacyjne dzieci przedszkolnych*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2001, nr 7.
- Łobocki M., *ABC wychowania*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1999.
- Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2003.
- Łobocki M., *Współdziałanie nauczycieli i rodziców w procesie wychowania*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1985.
- Łukasik J. M., K. Jagielski, R. Solecki, *Nauczyciel. Wychowawca. Pedagog. Szkolne wyzwania*, Jedność, Kielce 2013.
- Magda-Adamowicz M., *Obraz twórczych pedagogicznie nauczycieli klas początkowych*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.
- Magda-Adamowicz M., I. Poszenda, *Treningi twórczości a umiejętności zawodowe*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011.
- Magda-Adamowicz M., *Rozwój polskiej myśli pedeutologicznej*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2018, nr 1-2.
- Magda-Adamowicz M., *Twórczość pedagogiczna nauczyciela w kontekście systemowym. Źródła, koncepcja, identyfikacje*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015.
- Mały słownik języka polskiego*, red. E. Sobol, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993.
- Maszke A. W., *Współpraca i partnerstwo rodziców i nauczycieli*, [w:] *Kreatorzy edukacyjnego dialogu*, red. A. Karpińska, Trans Humana, Białystok 2002.
- Maszke A. W., *Współpraca i partnerstwo rodziców i nauczycieli*, [w:] *Edukacja w dialogu i reformie*, red. A. Karpińska, Trans Humana, Białystok 2002.

- Mazurkiewicz G., B. Ciężka, *Zastosowanie i planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole (placówce) – czyli po co nam ewaluacja wewnętrzna i jak ją przygotować*, [w:] *Jak budować dobrą szkołę? Potencjał i bariery ewaluacji w oświacie*, red. G. Mazurkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015.
- Mądrawska W., *Prawo oświatowe. Najważniejsze regulacje dla wychowania przedszkolnego*, „Monitor Dyrektora Przedszkola” 2017, nr 78.
- Mądrawska W., *Prawo rodzica w przedszkolu*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2015, nr 3.
- Mendel M., *Partnerstwo rodziny szkoły i gminy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2000.
- Mendel M., *Sprzymierzeńcy w wychowaniu*, „Wychowawca” 2010, nr 1.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Prawa rodziców*, <https://men.gov.pl/zycie-szkoly/rady-rodzicow/prawa-rodzicow-2.html>, (dostęp: 9.08.2018).
- Niemiec J., *O kompatybilności edukacji od startu*, [w:] *Edukacja przedszkolna w teorii i praktyce*, red. S. Włoch, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2006.
- Nowicka E., *Współpraca szkoły i środowiska rodzinnego gwarancją sukcesu ucznia*, „Nauczyciel i szkoła” 2007, nr 3–4.
- Okoń W., *Słownik pedagogiczny*, PWN, Warszawa 1987.
- Olszowska K., *Dla dobra dziecka, czyli oczekiwania rodziców względem przedszkola*, „Bliżej Przedszkola” 2017, nr 11.
- Osewska E., *Natura, treść, cele i zadania katechezy w wieku przedszkolnym*, [w:] *Wychowanie dzieci w wieku przedszkolnym*, red. E. Osewska, ks. J. Stala, Biblos, Tarnów 2005.
- Palka S., *Metodologia, Badania, praktyka pedagogiczna*, GWP, Gdańsk 2006.
- Parlak M., *Współpraca przedszkola z rodzicami i środowiskiem lokalnym*, [w:] *Wybrane zagadnienia z pedagogiki przedszkolnej*, red. E. Zyzik, Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, Kielce 2009.
- Poleszak W., *Rola rodziców w nowym modelu wspomagania szkół*, ORE, Warszawa 2015.
- Prabucka T., *Jakość usług przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2003, nr 2.
- Program wychowania w przedszkolu, wprowadzony decyzją Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 11 maja 1973 r. (nr KO-410-3/73) – wydanie broszurowe.
- Pulak I., M. Szczotka, K. Szewczuk, *Building Partnerships in Parent-Teacher Relations on the Basis of Traditional and Modern Forms of Cooperation*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2016, nr 2.
- Pulak I., M. Szczotka, K. Szewczuk, *Theoretical and Practical Aspects of Cooperation Between Early Education Teachers and the Family Environment*, „Studia Paedagogica Ignatiana” 2018, nr 2.
- Raport o stanie oświaty w PRL. Komitet ekspertów dla opracowania raportu o stanie oświaty w PRL*, Warszawa 1973.

- Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, (Dz. U. z 2017 r. poz. 59).
- Rozporządzenie MEN z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, (Dz. U. z 2017 r., poz. 649).
- Rozporządzenie MEN z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. poz. 1657 i 2446).
- Rozporządzenie MEN z dnia 29 sierpnia 2017 roku w sprawie wymagań wobec szkół i placówek, Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949).
- Rubacha K., *Metodologia badań nad edukacją*, WAiP, Warszawa 2008.
- Rynio A., *Wzór osobowy wychowawcy*, [w:] *Drogowskazy wychowania*, red. A. Wilk, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012.
- Ryś H., *Przedszkolna rodzina*, „Wychowanie w Przedszkolu” 1997, nr 4.
- Schaffer R., *Psychologia dziecka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Schulz R., *Twórczość pedagogiczna. Elementy teorii i badań*, IBN, Warszawa 1994.
- Sławińska M., *Konstruowanie wiedzy na zajęciach w przedszkolu*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.
- Sochacka I., *Edukacja przedszkolna a aspekt wyrównywania szans edukacyjnych oraz wspomagania rozwoju dzieci*, [w:] *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna w obliczu aktualnych zmian oświatowych*, red. A. Pękała, AJD, Częstochowa 2011.
- Stecz J., *W poszukiwaniu różnych rozwiązań przedszkolnej edukacji*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2008, nr 8.
- Strykowski W., *Kompetencje współczesnego nauczyciela*, „Neodidagmata” 2005, nr 27/28.
- Surma B., *Placówki wychowania przedszkolnego w Polsce*, [w:] *Podstawy pedagogiki przedszkolnej z metodyką*, red. J. Karbowniczek, M. Kwaśniewska, B. Surma, Akademia Ignatianum, Wydawnictwo WAM, Kraków 2011.
- Surma B., *Realizacja podmiotowości we współpracy z rodzicami w montessoriańskich przedszkolach publicznych i niepublicznych – raport z badań*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2016, nr 2.
- Suświłło M., *Nauczyciel przedszkolny – jaki powinien być?*, [w:] *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna: obszary sporów, poszukiwań, wyzwań i doświadczeń w kontekście zmian oświatowych*, red. D. Waloszek, Centrum Edukacyjne „Bliżej Przedszkola”, Kraków 2010.
- Swianiewicz P., J. Krukowska, M. Lackowska-Madurowicz, J. Łukomska, *Edukacja przedszkolna. Polityka samorządów gminnych w zakresie edukacji przedszkolnej*, Biblioteczka Oświaty Samorządowej 4, Warszawa 2012.
- System Ewaluacji Oświaty, <http://www.npseo.pl/action/raports> (dostęp: 27.11.2018).

- Szczotka M., *Nauczyciel wychowania przedszkolnego w percepcji dzieci 3, 4-letnich*, „Nauczyciel i Szkoła” 2015, nr 2.
- Szuman S., *Talent pedagogiczny*, [w:] *Osobowość nauczyciela. Rozprawy*, red. J. W. Dawid, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1959.
- Trubiłowicz M., E. Butyńska, *Nauczyciel z pasją*, [w:] *Pedagogika przedszkolna. Oblicza i poszukiwania*, red. M. Magda-Adamowicz, A. Olczak, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2014.
- Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 13 października 1973 r. w sprawie systemu edukacji narodowej, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP19730440260> (dostęp: 22.08.2018).
- Ustawa o ustroju szkolnictwa (Dz. U. 1932 Nr 38, poz. 389).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290 i 1669).
- Ustawa z dnia 15 lipca 1961 o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2018, poz. 1457).
- Waloszek D., *Między przedszkolem a szkołą. Rozważania o gotowości dzieci do podjęcia nauki w szkole*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2014.
- Waloszek D., *Pedagogika przedszkolna. Metamorfoza statusu i przedmiotu badań*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Kraków 2006.
- Waloszek D., *Przedszkole jako przestrzeń i czas doświadczenia przez dziecko własnej emocjonalności*, „Blżej Przedszkola” 2006, nr 9.
- Waloszek D., *Reforma edukacji dzieci – czyli krajobraz we mgle*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2009, V.
- Waloszek D., *Wychowanie najmłodszego dziecka. Założenia, treści, organizacja*, ORGANON, Zielona Góra 1996.
- Weselińska I., *Współpraca przedszkola z rodziną i środowiskiem*, [w:] *Podstawy pedagogiki przedszkolnej*, red. M. Kwiatkowska, WSiP, Warszawa 1986.
- Węgrzyn-Jonek E., *Włączanie rodziców w edukację dzieci*, ORE, Warszawa 2015.
- Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych, red. A. Markowski, R. Pawelec, Wilga, Warszawa 2001.
- Winiarski M., *Współdziałanie szkoły i środowiska – aspekt socjopedagogiczny*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1992.
- Winiarski M., *Współpraca w edukacji środowiskowej*, „Edukacja” 2005, nr 4.
- Włoch S., *Pedagogika przedszkolna. Teraźniejszość – przyszłość – aspekty zmian*, „Nowa Szkoła” 2015, nr 10.
- Włoch S., *Pedagogika widzialna i niewidzialna w edukacji przedszkolnej, aspekty rozwojowe*, [w:] *Rozwój i edukacja dziecka, szanse i zagrożenia*, red. S. Guz, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2005.

- Wojciechowska I., *Udział rodziców w pracy przedszkola*, „Management w Przedszkolu”, listopad 1997.
- Wollman L., *Współpraca rodziców i szkoły jako podstawa wychowania*, [w:] *Współczesna rodzina – dylematy teorii i praktyki pedagogicznej*, red. J. Stanek, W. Zając, „Comandor”, Warszawa 2011.
- Woźniak M., *Nauczyciel jako animator aktywności dzieci*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2010, nr 4.
- Wróblewska T., *Znaczenie i miejsce wychowania przedszkolnego w systemie edukacji*, [w:] *Edukacja wczesnoszkolna. Rzeczywistość i perspektywy*, red. J. Kida, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 1996.
- Wrzochul-Stawinoga J., *Bliżej Europy: Rozwijanie kluczowych kompetencji jako priorytetowe zadanie współczesnego przedszkola i szkoły*, „Nauczyciel i Szkoła” 2014, nr 2.
- Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 kwietnia 1992 w sprawie minimum programowego wychowania przedszkolnego oraz zestawu dopuszczonych do użytku programów wychowania przedszkolnego. (Dz. U. nr 95, poz. 425 i z 1992 r. nr 26, poz. 113).
- Żylinska M., *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2013.

Summary

Parents as Partners of Teachers in the Child's Preschool Education

The contemporary system of education, much intensively than before, encourages parents to take active part in the life of educational institutions and to maintain proper relations with teachers. Also, teachers are more and more conscious of the need to treat parents in a subjective manner and of their role in the process of teaching and bringing up the child. The changing social-economical conditions, the increase in the parents' awareness, and the competition on the educational market result in the fact that the issue of the improvement of the quality of cooperation is discussed more and more frequently.

This article was inspired by the attempts to build the common sphere of action for parents and teachers, and then – to take specific steps to maintain proper relations between them. We hope we have managed to extend the reader's knowledge about the expected and actual cooperation between the kindergarten and the child's home environment. We have tried to present both the theoretical bases and various conditions necessary for the establishment of effective and satisfactory collaboration. We have shown example solutions used in preschool practice, as well as the results of the empirical research that had been carried out. Such scope of subjects may be useful for the students of pedagogy who are preparing for the profession of a kindergarten teacher, but it may also help all preschool employees to better understand this very important social issue.